

Slajd br. 1.

Modul I Sesija IV: Osavremenjivanje tradicije i unapređenje praćenja kvaliteta

Tim GI
akademije Dragana Tar, Nikola Kostić, Aleksandra Novaković, Tamara Živadinović

- ❖ U ovoj sesiji predstavljamo mogućnosti izmene - usaglašavanja specifikacija proizvoda, kao i mogućnostima unapređenja praćenja kvaliteta proizvoda sa OGP.

Slajd br. 4

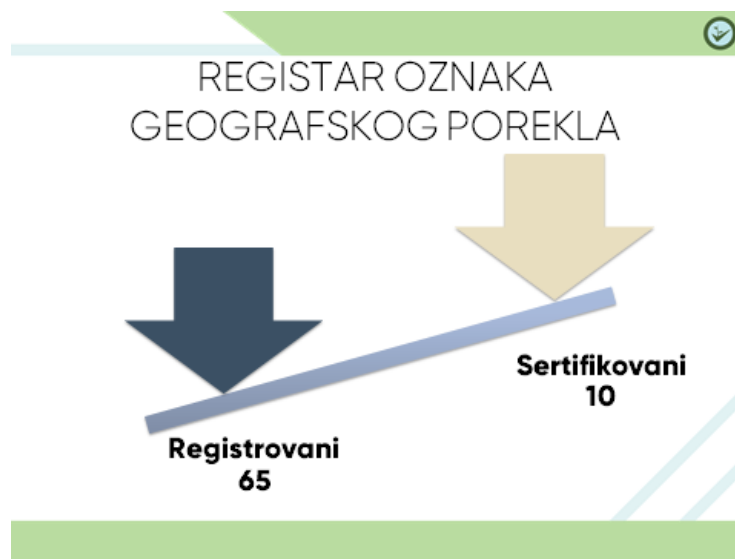
Zakon o oznakama geografskog porekla uređuje postupak zaštite i sadržinu dokumenata („Sl. Glasnik RS“ br.18/2010).

Trajanje registrovanog imena porekla, odnosno registrovane geografske oznake nije ograničeno

Član. 31

UŽIČKA GOVEĐA PRŠUTA Prva oznaka u Registru oznaka geografskog porekla datira iz 1990. godine	DELIBLATSKI MED Poslednja oznaka u Registru geografskog porekla je iz 2020. godine
---	--

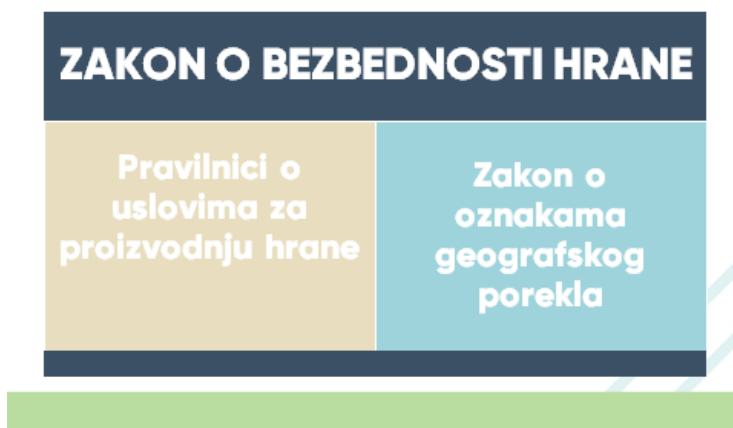
- ❖ Zakon o oznakama geografskog porekla („Sl. Glasnik RS“ br.18/2010) u članu 31. definiše trajanje registrovane oznake geografskog porekla. Iz navedenog se da zaključiti da registrovana OGP nema ograničen rok trajanja.
- ❖ U Registru oznaka geografskog porekla R. Srbije kao prva OGP navodi se *Užička goveđa pršuta* koja je registrovan 1990. godine, dok je poslednja registrovana 2020. godine *Deliblatski med*. U rasponu od trideset godina registrovano je 65 OGP sa teritorije R. Srbije. Veliki broj ovih oznaka nema ovlašćene korisnike, a samim tim ni sertifikovane proizvode.

- ❖ Broj registrovanih oznaka i sertifikovanih proizvoda je u korist registrovanih 65, dok je samo 10 sertifikovanih proizvoda sa OGP. Ovaj odnos ukazuje da postoji značajan broj formalno registrovanih OGP, pri čemu su različiti faktori uticali na razvijanje trenutnog stanja. Kao primer navodimo:
 1. Nema registrovanih proizvođača
 2. Podnosilac zahteva za registraciju velika industrija
 3. Specifikacija nije odgovarajuća
 4. Proizvod se proizvodi samo u okviru i za potrebe domaćinstva
 5. Nema kolektivne akcije proizvođača
 6. Izgubljena motivacija
 7. Nedostatak podrške - podsticaja
 8. Nema finansijskog interesa
 9. Proces previše zahtevan u odnosu na benefite
- ❖ Odnos između registrovanih i sertifikovanih proizvoda trebao bi biti ujednačen ili u korist sertifikovanih proizvoda.

VREME TRANZICIJE

Slajd br.7.

- ❖ Od registracije prve OGP do danas prošli smo kroz vreme tranzicije u kome su pre svega bili imperativi usmereni na harmonizaciju naših regulativa sa EU regulativama u oblasti proizvodnje hrane.
- ❖ U tom periodu stupa na snagu Zakon o bezbednosti hrane koji definiše obaveze svih učesnika u lancu hrane, pravilnici koji definišu uslove za proizvodnju hrane i Zakon o oznakama geografskog porekla 2010. godine koji uvodi jedan viši standard kontrole usaglašenosti procesa i proizvoda od strane nezavisnog tela – sertifikacionog tela.
- ❖ Donošenje pomenutog zakona nas približava praksama koje se primenjuje u sistemu oznaka geografskog porekla EU ali dvostepeni sistem koji ostaje prisutan kod nas i dalje čini da nisamo u potpunosti harmonizovani sa EU regulativama.

Slajd br. 8

PRAKSE OD KOJE SE DANAS SPOTIČEMO

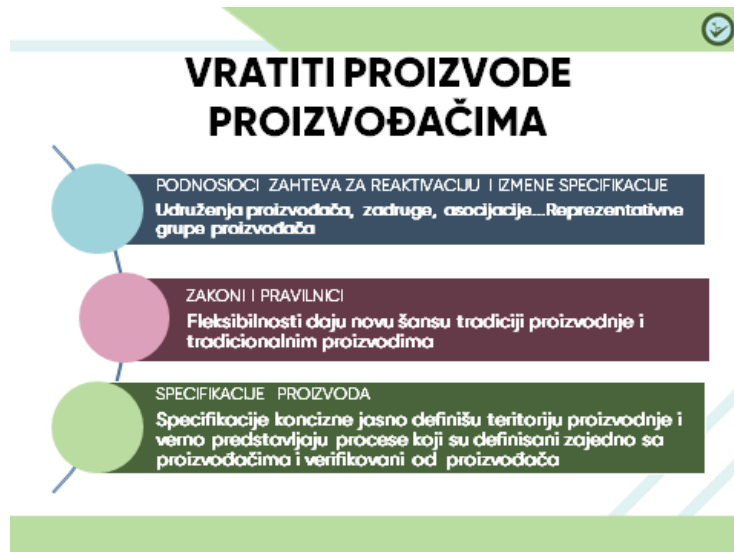
- ❖ Nedostatak iskustava u oblasti OGP imao je za posledicu razvijanje praksi koje danas moramo da promenimo da bi mogli u potpunosti da se prilagodimo EU regulativama, ali i da unapredimo stanje u oblasti OGP u našoj zemlji.

Podnosioci zahteva za registraciju OGP otuđeni od proizvoda, velike industrije, odsustvo kolektivne akcije, sve navedeno ima za posledicu značajan broj registrovanih OGP u Registru koje nažalost nisu aktivne odnosno koje su samo formalne.

Regulative koje ne prepoznaju tradiciju. Dizajn objekata i upotreba materijala po meri vekih i savremenih proizvođača.

Specifikacije otuđene od tradicije proizvodnje, bez definisanih procesa i parametara koji su prihvatljivi malim proizvođačima. Specifikacije po kojima nije moguće izraditi kontrolni plan. Opisi proizvoda koji ne pružaju dovoljno informacija o kvalitetu i svojstvima proizvoda.

Slajd br. 9

- ❖ Zakon o oznakama geografskog porekla („Sl. Glasnik RS“ br.18/2010)

Član. 61

Svako lice iz člana 18. stav 2. ovog zakona, kao i lice kome je priznat status ovlašćenog korisnika oznake geografskog porekla, može zatražiti odobrenje za izmenu ili dopunu podataka o specifičnim karakteristikama proizvoda ukoliko su te izmene, odnosno dopune rezultat naučnih i tehničkih dostignuća, ili kada je izmena, odnosno dopuna posledica primene obaveznih veterinarskih, sanitarnih ili fitosanitarnih mera uvedenih posebnim propisima.

- ❖ Uspostavljanje reprezentativnih grupa proizvođača koji će pokrenuti i sprovesti izmene specifikacije proizvoda i koje će inicirati i realizovati postupak reaktivacije zaštite OGP.
- ❖ Regulative koje se donose u 10 godina idu u prilog malim proizvođačima, što ima za posledicu veći broj registrovanih proizvođača koji sada poseduju preduslove da pokrenu postupak reaktivacije zaštite. Sve je više proizvođača u legalnim tokovima. Stvaraju se preduslovi da tradicionalne tehnologije budu prepoznate kao vrednost a ne kao opasnosti.
- ❖ Specifikacije proizvoda koncizne po meri korisnika. Prilikom izrade novih specifikacije definisati procese i parametre tako da odmah mogu da se implementiraju u kontrolni plan.

- ❖ Senzorski svojstva proizvoda opisana tako da mogu lako da se prepoznaju, ali i da daju dovoljno informacija za potrebe organizovanja kontrola gotovog proizvoda od strane interne komisije.
- ❖ Obeležavanje proizvoda jednostavno, težiti praksi da se koristi jednostavan logo koji će koristiti svi tako što će ga dodati na deklaraciju svojih proizvoda.
- ❖ Definisanje zapisa za uspostavljanje sledljivosti ali i dokumenata koji će biti dokaz sprovedenih praksi u funkciji OGP.

Primeri iz prakse

- ❖ Aktivnosti na uspostavljanju udruženja proizvođača i podizanju kapaciteta proizvođača uključenih u proces reaktivacije zaštite.
- ❖ Edukacije u oblasti OGP i sistema sledljivosti.

Na narednim slajdovima su prikazane informacije koje ukazuju na deo izmena koje su sprovedene tokom rada sa proizvođačima na izmenama specifikacije za *Sremski kulen*.

Slajd br.12

VRATITI PROIZVODE PROIZVOĐAČIMA

PRIMER IZ PRAKSE

reaktivacija zaštite *Sremskog kulena*

ZAKONI I PRAVILNICI
Fleksibilnosti daju novu šansu tradiciji proizvodnje i tradicionalnim proizvodima

Fleksibilniji uslovi za proizvođače (male prerade)

1992 „Srem Šid“ Industrijski uslovi proizvodnje Sremskog kulena	2012 „Sremski kulen“ Posete proizvođačima i snimak procesa proizvodnje Sremskog kulena u realnim uslovima proizvodnje na tradicionalan način
--	---

Slajd br.13

- ❖ Primena tradicionalnih praksi, upotreba tradicionalnih materijala u procesu izrade *Sremskog kulena*.

Slajd br.14

Prikaz tradicionalne prakse u procesu proizvodnje *Sremskog kulena*

Slajd br.15

VRATITI PROIZVODE PROIZVOĐAČIMA
PRIMER IZ PRAKSE
reaktivacija zaštite *Sremskog kulena*

SPECIFIKACIJE PROIZVODA
Specifikacije koncizne jasno definišu teritoriju proizvodnje i verno predstavljaju procese koji su definisani zajedno sa proizvođačima i verifikovani od proizvođača

Specifikacija

1992 Srem Šia* Svinjsko meso I kategorije 85% i ČMT 15%, Kuhinjska so 2,6% i ljuta paprika 1,5%	2012 Sremski kulen* Svinjsko meso I kategorije 95% i ČMT 5%, Kuhinjska so 2,2-2,5% i Crvena začinska paprika 1,0-1,8% kaša 2,5-3,5%
---	---

VRATITI PROIZVODE PROIZVOĐAČIMA

PRIMER IZ PRAKSE

reaktivacija zaštite *Sremskog kulena*

Proizvodi sa definisanim senzorskim profilom

Posebna svojstva i kvalitet proizvoda

<p>1992 „Srem Šid“ proizvod mora da poseduje sledeće osobine: mora da ima prijatan i specifičan miris i ukus...</p>	<p>2012 „Sremski kulen“ Miris je prijatan, na dim, fermentisano (zrelo) svinjsko meso i papriku... Ukus je specifičan, prijatan, pikantno ljut, ne previše slan i kiseo. Bez prisustva stranog i neprijatnog ukusa</p>
---	--

Naučene lekcije sa Sesije IV:

- **REGISTROVANA OZNAKA** GP NEMA OGRANIČENO TRAJANJE
- SPECIFIKACIJU PROIZVODA JE MOGUĆE IZMENITI (ČLAN. 61)
- IZMENU SPECIFIKACIJE RADITI SAMO U SARADNJI SA PREDSTAVNICIMA PROIZVOĐAČA
- PROCES PROIZVODNJE PREDSTAVITI KONCIZNO SA REALNIM PRIKAZOM
- **PROIZVODU DEFINISATI SENZORSKI PROFIL**
- **USPOSTAVITI SISTEM ZAPISA** KAO SISTEM OBEZBEĐENJA SLEDLJIVOSTI...DOKAZ POREKLA